

ጣጣረቱ-ፍጣረቱ ስጦታዊ ክፍል ይገኛል ጋራ ገጽ 16

16 Nafié-Han Balouk-Pazar 16
CONSTANTINOPLE

1863—1866—1902 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 23

Պոֆուլանը կը գտնուի Ռումանիոյ արևելեան հիւսիսակողմը, և է երկրի կայսրութիւն քաղաքներէն մէկ, որոյ անունը ծագումն, ըստ աւանդութեան, յառաջ եկած է հարուստ Ռումէնի մը «Պոֆուլ» անունէն, ինչպէս ընդհանրապէս է ընդարձակ գտնուած լիւրացէ լիւրացէն և լի պտղատու ծառէն լիւր։ Տեղւոյս բնութիւնը գրեթէ միշտ փոփոխուից է իւր պարբերաբար մշտող սաստիկ քամիներովն, յաւիտեամբ

Աստի գաղթեալ տակ Աղաջա Գլա-
տար Կրկնորդաւ և իւր համեմատաբար
Տիրանի՞ կը յաւելում թէ՛ Հայոց տնտես-
գրեթէ անարժեքութեանն ասոնք զնամո՛
2400 Փրանքի և 1881ին նուիրած ե-
Ալզիւն, ինչ ատեն կառավարութեան
կողմանէ այլ ևս արգելուեցաւ նիջիցե-
նալը թաւառնն քաղաքի եկեղեցեան
խաչարարեալ մէջ՝ և այս առթիւ ե-
պատեանն թէ՛ հայերն գրեթէ ամբողջ-
չունենալով՝ որոշած էին Ռումէնաց գե-
րեզմանատան մէջ թաղել իւրեան-
նի ինչեցեալները . ահա այս պար-
հուն յիշեալ տոհմաւոր մանէն ի-
աղնիւ, անուանոցն հնու այդ զոհու-
թիւնը սիրով կ'ընեն և ինքնայորոշ

Վարժարանն 10 տարիէն աւելի
որ վաւերած է ու հայ մանուկներն
աղջիկներն յօտաք վարժարան կը
հախեն ի ցաւ ամէն զգայուն հայ
զինքերու Եւստիւրուն հետ աւանդու-
ցայ, խօսեցայ եւ խիտ տիրեցայ,
եկեղեցատիրական շարժման ոչ մի մի-
թարական նշոյլ չտեսնուիր՝ բնաւ որ
թեամբ աղնիւ այս Ժողովուրդեան մէ-
կէն րեւան մահաշուք յուսնաւորմ ի
կը դուրէ թէ՛ հոգեւորապէս եւ որով
եւ պիտի կորնթք»։ Եւսայն զարմանալին
միանգամայն խիտ ցաւալին այն է
ոչ մի կարեւոր դրոյն կայ վերահ-
մտանգին դարձան մի խորհելու հ-
մար, ե. Ժամանակին տակաւին ուշ չ
յաւարկան է որ կարողութեան
անձնաւորութիւնը բարի կամք ուն-

(*) Միջկուսակցական քաղաքացիական պատերազմի ժամանակահատվածում Հայաստանի Հանրապետության իրադրությունները և հայտնի բաղադրամասերը:

Գումգալուի մայր եկեղ-
խորհրդարանի մէջ, ի ներկե-
թեան Ս. Պատրիարք Հօր,
բացուելով մայրաքաղաքիս
ղեցեաց սեղաններու զարդ-
վրայ, պատշաճ դասուեր է
մայր եկեղեցին, ինչպէս չմի-
տ էրուսաղէմ՝ պարզութեան
նակ հանդիսանայ, սեղանն
վրէն վերցնելով օտարա-
զարդերն (կեղծ ծաղիկներ,
դանթթներ, տեսակ տեսակ
լուր աւարկանքի) եւ դնել չա-
լոր թուով աշտանակներ, խա-
Աւետարան, եւ աւագ օրերս
այն օծեայ խաչեր ու սրանո՞

բուժիչներն այսպէս ծանրացան. տան վարձքն անտանելի եղաւ. վաճառեցին կարանայի մէկ մասն, և փութաբար տանակ մը, որ մէկ խուց ու առաստաղ ունէր, և դռնի կը նմանէր. Այս մեծ փութիւնը թիւնն ըրին վարձքին ածանոթեան համար:

Վերջապէս՝ օրիորդ Ալլալեւոր յաջողեցաւ՝ 50 ֆրանք ամսական վարձքով հաստատութեան պաշտօն մը գտնել, և մայրն ալ ձեռագործի աշխատութեամբ կը նպաստէր: Այսպէս սակաւ մի մեղմացած էր խեղճերուն թշուառութիւնը: Ժիւլիէրթ կը բանակցէր վաճառականի մը աղջկան ալ մասնաւոր դաս տալու համար. եթէ այս ալ յաջողէր՝ իրենց ապրուստի վիճակը բաւական պիտի անդորրէր: Այսու ամենայնիւ կը շարունակէին ջանալ փարիզի վարժարանաց միոյն մէջ ուսուցչութեան պաշտօն ստանալու համար:

Ախր ո՞ր ժիւլիէրթ դեռ երկրորդ դասը չտաացած՝ առաջին դասը կորսնցուց, որովհետեւ փառելիք մեկնեցան այն ընտանիքն, որուն աղջկան կը դասաստուէր: Այնուհետեւ դարձեալ շտապեցան շրջափոխեցան մայր ու աղջիկ... սակայն ժիւլիէրթ չէր յուսահատեր, կը ջանար. ուրիշ միջոց մը մտածեց:

Առաւօտ մը, ժիւլիէրթ՝ երբ առկաւին արթնցած չէր մայրը, թերթ մը թուղթ առաւ, և սա՛ Սղդը գրեց. «Գաղղիայի մասնաւոր դաստիարակութեան» վարձքը կարելի յայտնաբերուի. պէտք է դիմել օրիորդ ժիւլիէրթի. Ս. Մարթէն փողոց, թիւ 43»:

Այս ազգագիրը տարաւ դիմացի դռնարանը, և աղաչեց որ միշտ մնայ սեղաններուն վրայ: Երբ տուն վերադարձաւ, աւելի զուարթ էր. ինքզինքը կը քաջակերէր ըսելով.

—Արդեօք դիմող պիտի ըլլայ՝ եւ ահա յայնժամ դուռը երկու անգամ բաղկեցին. ժիւլիէրթ աճապարանք բացաւ դուռը, պարոն մը՝ հագուած չքուած, ձեռնոցաւոր, դրան առջեւ կանգնեցաւ և հարցուց.

—Այս է օրիորդ ժիւլիէրթի տունը.

—Այո՛, այս է. հրամանեցէք, մտէք:

Սլոյնը պարոնը՝ դրան առջեւ կանգնած՝ աչքէ կ'անցունէր ունեւակին ներքին կարանքն, և կը պրկէր լրթունքը՝ այդ աղքատութեան տեսարանին վրայ դժգոհութեան ցոյց մ'ընելով. ընդունեց ժիւլիէրթի հրաւերն, մտաւ ներս և հարցուց դաստիարակութեան պայմանները: Օրիորդը թափառ մը առաւ պարոնին, բայց նա տատամեղով ոտքի վրայ կեցաւ, և այնպիսի խորհրդաւոր նայուածք մը ունեցաւ, որ պարկեշտաւոր ժիւլիէրթ շատ ցաւեցաւ. նկատելով իւր Աղդին այս հետեւանքը. շառաղենցաւ, և խոփու ու խիստ գէժքով պատասխանեց թէ՛ ինքը կը փափաքէր դաս տալ փարիզի աղայոց միայն, և վարժարանի մէջ ալ պաշտօն ըստանձնէր:

Պարոն այցելուն՝ որ իսկոյն վերահասու եղաւ իւր մեծ սխալին, այդ պատասխանը լսելուն պէս, յարգանքով խնայեցաւ մեկնեցաւ, ըսելով թէ վաղ առաւօտ պիտի լըրկէ փարիզի ուսանող ժիւլիէրթ ալ սաստիկ զայրոյթով դուռը դոցեց անոր ետեւէն:

Օրիորդ ժիւլիէրթ ցաւելով ծանուցած էր մօրը՝ գլխարկաւոր պա-

րոնին անվայել վարմունքն, և իւր աղքատարութեան չարաչար մեկնուելը: Ժիւլիէրթ այս պատճառաւ այնչափ տխուր ու արտուժ էր, որ դառնապէս կ'արտասուէր. գորովաբար մայրը կը ջանար միտնաբերել զանի՝ ծանուցանելով թէ կատարեալ փտահոլութիւն ունի բարեբարոյութեանը վրայ: Այս պահուն, դարձեալ դուռը բաղկեցին, սակայն այս անգամ չա՛տ ուժգին. ասիկին իսկոյն վաղեց. մայր ու աղջիկ ապշեցան մնացին, երբ դուռը վաճառ թարգիֆը տեսան դրան առջեւ: Ասանց ազգականն եղող դրամաճառն՝ առանց բարեւելու՝ դառն գէժքով մը ըսաւ.

—Ապրի՛ս, տիկին, ահա այսպէս ըլլալ պէտք է... բայց դիտեցէք որ կուգամ կը գտնեմ զձեզ, որ թաղը, որ տունն ալ երթաք. ինչպէս դուք ալ այժմ:

Օրիորդ ժիւլիէրթ իսկոյն պատասխանեց.

—Ներքեցէք, պարոն, մեք չեմք պահուում... խաբեաց, խաբեալս ալ չեմք... բացարձակ յայտնեցէք ձեր միտքը:

—Ես ի՞նչ դիտում. երբ տունէն ելաք, չյայտնեցէք թէ ո՞ր կերթաք:

—Մոռցուեք է, պարոն.

—Այդ պարագայն չեմ դիտեր. պէտք էր որ ծանուցանէիք ինձ:

—Բայց ի՞նչ փաստ կայ չճանոցուելէն:

—Ի դարմանամ, օրիորդ. կարծեմ՝ մոռցաք 20 ֆրանքը, զոր փոխ տուի. այսպէ՛ս կը վարուին մարդկութեան դէմ... եթէ այս առաւօտ աչքիս չհանդիպէր զբոսաւորանին մէջ դանուած ձեր աղքատութիւնը, արդեօք ո՞րչափ ներքութիւն պիտի կրէի ձեր տունը գտնելու համար... Թո՛ղ որ կարելի էր թէ երբեք չլինայի դրամները...

Այս անգամ մայրը պատասխանել հարկադրեցաւ.

—Սակայն, պարոն թարգիֆ, ի՞նչ էն այս խօսքերը...

—Դրամի խնդրոյ մէջ աշտուածութիւն, և այն, չըլլար, տիկին. մանաւանդ որ ինչու ալ գիտէ թէ՛ 20 ֆրանք պարտք ունիք ինձ... ամէն օր դուրս կ'ուզեցէ՛ք, կը տաղուկացնէ՛ք զիս. առէք 20 ֆրանքը:

—Կուտանք, պարոն, կուտանք...

—Ե՛րբ.

—Իր յուսամ թէ այս օրերս կրնանք հատուցանել մեր պարտքը՝ թարգիֆ, թէ՛ իւր փառաբարոյութեան և թէ՛ կնոջ ձանձրութեանց պատճառաւ. դրան առջեւ պահ մ'ալ լեզու թափելու ետքը կորուսեցաւ՝ ծանուցանելով թէ 10 օրէն ետքը դարձեալ պիտի գայ:

Մայր ու աղջիկ՝ երբ առանձին մնացին, մեկմեկու երես նայեցան. մայրն զգաց թէ պէտք է հանդարտեցնել յուզեալ աղջիկը:

—Մի՛ արտախր, աղջիկ, ըսաւ, Աստուած ողորմած է. 100 ֆրանքի չափ դրամ ունինք...

—Սո՛ւ ալ կը հասնի, մայրիկ:

—Բայց թերեւս ան տիկինն ալ կուգայ, մինչև 100 ֆրանքին հասնելը:

—Ո՞ր տիկինը.

—Ա՛յն տիկինը, որուն աղջկան դաս պիտի տայիր. 100 ֆրանք ամսականով ուղած էիր:

—Արդեօք կ'ընդունի՞ք վճարել 100 ֆրանք.

—Իր յուսամ, աղջիկ. հաշուատ կոմսուէրի մը համար ի՞նչ կարեւորութիւն ունի 100 ֆրանքը.

կը կարծեմ թէ այսօր լուր պիտի զրկէր կամ՝ անձամբ պիտի գար:

—Այո՛, այսօր ժամը 4ին առանձնեմ:

—Ժամն ալ ճիշդ չարը կ'ըլլայ. Յայնժամ զարնուեցաւ սենեակին դուռը. բացաւ տիկինը և գոչեց.

—Ահա մեր դռնապան տիկինը. բարի՛ ըլլայ. ներս մտէ՛ք տիկին:

—Բարի՛ ըլլայ, տիկին, բարի՛ ըլլայ, օրիորդ. ներքեցէք, զձեզ անհագիտա ըրի, մէկը զրկեց զիս, և սա դռնապան կինը:

—Նստեցէ՛ք, տիկին.

—Պիտի նստիմ, աղջիկ, բայց կեցէ՛ք, քիչ մը շունչ առնում...

—Հանդէսեցէ՛ք, տիկին:

Դռնապան կինը՝ հեւ ի հեւ, քիչ մը հանգչելէ ետքը աթոռը բազմելով խօսեցաւ.

—Գիտէ՛ք թէ ինչո՞ւ եկայ.

—Ո՛չ.

—Այլ եւս դադարեցէ՛ք արտասուելէ, օրիորդ, այս անգամ ալ տանակին նայեցէ՛ք... Աստուծով բարի լուր մը կայ:

Օրիորդ ժիւլիէրթ՝ արցունքները սրեց, և նստակն առաւ դռնապան կնոջ ձեռքէն. աճապարանք պատուեց պահարանը. խեղճ աղջիկն երկիւղել կը կարգար. քանի որ տողերը կարգաւ՝ գէժքին վրայ զուարթութիւն կը ցլար. վերջապէս՝ ընթերցումն աւարտելուն պէս գոչեց.

—Գիտեմ ձեր Աստուծոյ, գոհութիւն. մեծ աւետիս բերաւ այս նամակն: Մայրիկ, փարիզի ամենաբարձր վարժարանն ուսուցչուհի անուանուեց եմ:

Մայր ու աղջիկ ուրախութեան արտասուք թափեցին, և ըսին

—Այո՛, պէտք է յուսահատել, պէտք է համբերել ու ապաւինիլ Աստուծոյ:

ՏՊԱՐԱՆ

ԱՍՐԻ (Գ. Պ. ԴԱՅՍԵՐԵԱՆ)

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԵՐՍ, ԱԼԻ ՃԱՏՏԵՍԻ ԹԻՒ 44

Ճառութիւն, մարտութիւն և արագութիւն

Նշանարան և «Ասը» Տպարանին

«Ասը» Տպարանը կը տպագրէ բոլորակն ՆՈՐ տառերով թուրքերէն, Հայերէն, Յարաներէն և Յունարէն լեզուներով Գրքեր, Հանգչանք, Լրագրեր և Տնտրականք:

Ասը Տպարանը կը տպուի վաճառականական հաշուեցոյցներ, նամակագրութիւն, հասցէներ, հարսանեաց հրապարակներ, տոմար, այցեքարտեր, մահազգներ ևն. ևն.

Ասը Տպարանը ուղղակի կը թըլթակի դաւաճանքաւ հետ տպագրութեան սրահներուն արտադրութիւնն ալ առնելու պայմանաւ:

Տպարանն զինով բոլոր յաճատութիւնն որ դո՛չ մնան:

ԼՈՒՂԵԹԻ ՆԱՃԻ

Այս ամենակարեւոր և անզուգական բառարանը որ համարաւոր Մուրթիմ Նաճիի հեղինակութիւնն է, ամբողջովին տպուած և քիչ ժամանակի մէջ կրկին տպագրութեան արժանացած է: Մուրթիմ Նաճի իր ունեցած բազմակողմանի հմտութեամբ այնքան մեծ ծառայութիւններ մատուցած է թուրք լեզուին ու գրականութեան, որ կրաւմի իր անունը իսրին յարգանքով կը յիշուի այսօր թէ բոլոր Օսմանցիներէն և թէ արեւելքի լեզուներով հեռաւորութիւններէ: Հանգչանք հեղինակին այս զուգ-գործն, որ թուրք լեզուին մէջ գործածուած Արարելի Պարիկերէն և ուրիշ լեզուներէ առնուած բառերու և ոճերու խմատն ու գործ-

ԲՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԱՍՏՈՒՂՈՅ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

1967-ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ 1 ԴԵՏ. 1902

Նումէր	Յրանդ	Նումէր	Յրանդ	Նումէր	Յրանդ	Նումէր	Յրանդ
1438856	600000	517361	3000	1096593	1000	1833811	1000
738918	60000	1500340	»	997390	»	12346	»
922993	20000	593386	»	922994	»	1330066	»
1837785	»	645652	»	517365	»	159718	»
418383	6000	729177	»	941713	»	33610	»
223071	»	1710508	»	1110970	»	1096593	»
1244481	»	1770195	»	492678	»	1676866	»
1522155	»	675236	»	1096591	»	895613	»
1166960	»	432293	»	1374433	»	1469810	»
629810	»	349530	1000	80761	»	1374435	»
1117751	3000	645655	»	1216455	»	1656047	»
359330	»	898295	»	895615	»	»	»
1120734	»	1770194	»	1522153	»	»	»

400 ՅՐԱՆԳ ՇՆՃՈՂ ԹԻՒԵՐ

2551—	5	312026—	30	645651—	5	1096594—	5	1489056—	60
12347—	50	328231—	5	653936—	40	110966—	9	1500336—	9
21361—	5	349526—	29	668991—	5	1117752—	5	1522151—	5
23686—	90	359326—	30	675237—	40	1120731—	5	1533736—	40
32231—	5	370336—	40	688181—	5	1141761—	5	1554451—	5
32756—	60	371511—	5	700521—	5	1149491—	5	1561236—	40
33606—	09	375846—	50	729176—	80	1166956—	60	1572836—	40
44371—	5	380841—	5	731046—	50	1174261—	5	1605106—	10
44451—	5	381646—	50	738916—	20	1216451—	5	1613596—	70
51811—	5	415536—	40	763266—	70	1232281—	5	1636046—	60
59476—	80	416591—	5	770371—	5	1238981—	5	1676867—	70
80762—	5	418381—	5	797481—	5	1244482—	5	1702701—	5
90641—	5	421841—	5	805861—	5	1253801—	5	1711736—	40
102561—	5	427726—	30	814505—	10	1293391—	5	1712296—	300
108551—	5	432291—	5	845106—	10	1307166—	70	1716506—	10
111026—	30	437606—	10	869206—	10	1308486—	90	1722236—	40
119476—	80	457616—	20	890636—	40	1325781—	5	1767756—	60
120911—	5	457691—	5	895611—	4	1325841—	5	1770191—	3
122241—	5	475821—	5	899211—	4	1330067—	70	1786576—	80
129846—	50	492676—	80	905881—	5	1332896—	900	1797036—	40
140186—	90	698681—	5	907856—	60	1348701—	5	1810251—	5
140326—	30	509456—	60	922992—	5	1351276—	80	1841331—	5
144131—	5	517361—	5	941711—	5	1374431—	5	1833812—	5
145861—	5	527176—	80	957776—	80	1416296—	300	1837781—	4
157711—	5	547286—	90	973501—	5	1431116—	20	1872768—	70
458441—	5	576336—	40	990626—	30	1438857—	60	1893546—	50
159716—	20	595221—	5	997386—	9	1463411—	5	1895536—	40
164611—	5	595387—	90	1049296—	300	1469806—	9	1902626—	30
223072—	5	599706—	10	1059081—	5	1476401—	5	1924666—	70
253151—	5	621821—	5	1072526—	30	1476451—	5	1933631—	5
276616—	20	629806—	9	1080461—	5	1476491—	5	1962536—	40
311851—	5	640861—	5	1081611—	5	1486116—	20	1956221—	5

ծածուկեան եղանակներն կը բացատրէ սահուն, պարզ և հասկանալի ոճով մը, կարծէ որ մեզու գրեցէ մեր բոլոր վարժարաններուն մէջ: Թուրք լեզուի բոլոր ուսուցիչներն ու ուսանողներն պէտք է մէկ մէկ օրինակ ի ձեռին ունենան անկէ: ԼՈՒՂԵԹԻ ՆԱՃԻՆ լավակալով կը ծախուի 40 դահէկանի: Մեծաքանակ գնողներու համար կարեւոր զեղկը կ'ըլլուի: Գիտել Սուրբ գրատուն, Պաշտպան Ճառագոյն թիւ 44:

ՄԱՆՈՒԿՆ ԻՄԱՍՏՈՒՆՆ ՈՒ ՅՈՏԱՆԱ

Թարգմանց Մ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ. Ընթերցման և ուղղութեան արժանի գրքայի մ'է՛. Իզմիր Մամուրեան տպարանէն ի յոյս ընծայեալ՝ ի գին 2 դրուշ:

ԼԲՈՒԱՐ ԲԱՍ

Չանապան գաղափարի քերթ ուսման կը պարտեակէ, զորս գրած է Արաւելէն Էֆ. Յարութիւնեան: Գինն է 5 դրուշ: Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Գրատուն Պ. Գ. Ջարդարեան, Չապագա, Ճըլար Յոգուշ՝ թիւ 50:

ONCUEHT HOLLOWAY ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՂՈՒԹԻ

Մորթիմի հեղինակութիւնն և վերջապէս մասին ուսնած պաշտօնական յա կուրթեանցը չի հանատարի բռնաւ ուրիշ դեղ մը: Հին կամ նոր թուաւոր վերքեր, ունեցը, քայցիկ (սկիզբէն) սրտից և ստեանց վերքեր լարրովին կ'անցնին և կը բուսանան, օգտակար է նաեւ հարուստի, հաղի, սրտի բարակաման մանաւանդ յօղացու (եւ) բուսած հիւանդութեան: Իւր կաղնուրիչ և զորս որ աղքատութեամբ խոյլ (շուշ) հիւանդութեան տալականի գործութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը գլխադրուէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը՝ նշանակուած է իւրաքանչիւր տիկի վրայ, որ կը գտնուի ամէն դեղագրանտներու քով և մանաւորապէս Պաշտպան Ճառագոյնի կողմերը Պ. Գրատունի գեղարանը, թիւ 7. կը ծախուի:

Աւելի առեղ ուղղող կը հրաւիրուի անհեղինակ տղայի մը, որ կը գտնուի ամէն դեղագրանտներու քով և մանաւորապէս Պաշտպան Ճառագոյնի կողմերը Պ. Գրատունի գեղարանը, թիւ 7. կը ծախուի:

PILULES HOLLOWAY ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՂՈՒԹԻ